

Nummer 3-2020

De Hommel

CONTACTBLAD IVN Hardenberg - Gramsbergen

In dit nummer o.a.
Portret van Rinie Termaat
Muziek en natuur
Mededeling interim bestuur

BELEEF DE NATUUR!

KAMPEER & OUTDOOR REILING Hardenberg Almelo

Hardenberg ± 4000m²
Almelo ± 900m²

De Grootste Kampeerwinkel van Overijssel!

Kampeerartikelen
Outdoorartikelen
Caravanonderdelen
Wandelschoenen
Gasflessen
Kleding

Winkel / Caravans / Werkplaats

Hardenberg
Loswik 2
7772 TT
T 0523 260996

Winkel

Almelo
Hospitaalweg 4
7607 TV
T 0546 615647

Dechleff's
BOVAG

f Kijk voor meer informatie op onze website: www.kampeerenoutdoorreiling.nl

PEARLE OPTICIENS

Pearle Opticiens Hardenberg
Fortuinstraat 3a
Tel. (0523) 27 16 10

heijink

BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

MARKT 23 7772 AE HARDENBERG T 0523-261 392

Wij adviseren u graag over uw verzekeringen, uw hypotheek en bij de aan- en verkoop van uw woning!

VRIELING

- Verzekeringen
- Makelaardij
- Hypotheken
- Bankzaken
- Pensioenen
- Arbodienst

Dedemsvaart | Hardenberg | Zwolle
0523 - 28 27 26 mail@vrieling.nl vrieling.nl

JUMPER de diersuper

OVERWEG JUMPER HARDENBERG

www.overweghardenberg.nl

Hessenweg 17 | 7771 CH | Hardenberg | T. 0523-261684

Kurk en Fineervloeren | Behang | Houten vloeren
Kamerbreed Tapijt | Meubelstoffering | Laminaat
Gordijnen en Raamdecoratie | Interieuradvies
Karpotten | Vinyl en Marmoleum

voor de totale woonbeleving...

Gramsbergerweg 62 Hardenberg
Tel: 0523 - 261 234
www.woonwinkelramaker.nl
info@woonwinkelramaker.nl

woonwinkel
RAMAKER

SERVICE- EN TANKCENTER DE GROOT

AVIA

BRUCHTERWEG 99
7772 BK HARDENBERG
TEL.: 0523-261598

VETOS
IN TOYOTA GESPECIALISEERD

Autobedrijf Gebr. Veurink
Rheezeweg 40a
7771 TG Hardenberg
0523-264456
www.autoveurink.nl

Voorwoord

Beste natuurvrienden,

Najaar 2020. De natuur laat het alweer duidelijk zien. Het frisse groen van lente en zomer wordt doffer, het bladgroen wordt afgebroken en trekt zich terug. Andere kleuren en andere pigmenten, bruin, geel en rood worden zichtbaar. De energie lijkt er uit te gaan en de natuur gaat in de ruststand.

De herfst, een wat mij betreft symbolisch mooi jaargetijde is begonnen. Herfst, dat woord is naar men zegt een afgeleide van het Germaanse woord Harbista dat "vrucht" of "plukken" zou betekenen. Als je van deze betekenis uitgaat is het verband duidelijk. Het zomerfruit is geoogst, en eikels, hazelnoten en paddenstoelen zijn overal te vinden. Er is geen ontkomen meer aan, en dat hoeft ook niet want de herfst is prachtig als je het maar wil zien. En vallend blad, dat hoort er gewoon bij.

Over "vallend blad" gesproken. Na wat langer wachten dan gewoonlijk is ons eigen blad, "De Hommel", ook weer gevallen. Op de mat zoals vroeger, of gewoon in de brievenbus. Een blad voor en door leden, zoals ook nu weer uit de gevarieerde inhoud blijkt.

Met dank aan de schrijvers en de redactie wens ik jullie, onder het genot van een herfstbockje of gewoon een kopje thee veel leesplezier.

Namens Baukje, Bertil, Jan en Aart,

Jaap Muilwijk

Foto: Willeke Nederlof

Colofon

De Hommel

Afdelingsblad van de IVNafdeling
Hardenberg / Gramsbergen.
25ste Jaargang, nummer 3-2020

Contactadres Secretariaat:

Anerveenseweg 25, 7788 AG Anerveen.
E-mail: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Redactieadres:

E-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Redactieleden:

Cock en Jacqueline Slootweg, Xandra Scherpbier
en Lambert Zandman.

Aan deze uitgave werkten mee:

Aart Bentsink, Gert Diepeveen, Gert Kremer, Henk van Duuren, Jaap Muilwijk, Jacobien Dijkstra, Jacqueline Slootweg, Jan van Hoek, Janny Leenheer, John Roeden, Marinus Oogjes, Marlis Hoek, Stini en Herman Hijink, Thirza Wesselink, Wiebe Tolman en Xandra Scherpbier

Drukker:

Editoo B.V. te Arnhem.

Inhoudsopgave

- 3 Voorwoord / Colofon / Inleveren kopij
- 4 Muziek en natuur
- 5 Spelen in vrijheid
- 6 Mededeling interimbestuur
- 7 Column / Even voorstellen
- 8 Boekenrubriek
- 9 De wilde lijsterbes / Eten uit de natuur
- 10 Paddenstoelennieuws
- 12 Bijzondere waarnemingen / Koolmees op vakantie
- 13 Weetjes / Gevleugeld bezoek
- 14 Een portret van / Oproep ledenadministratie
- 15 De oehoe
- 16 Buitengroetjes / De eikelzoeker / Verstoring
- 17 Welkom nieuwe leden
- 18 Het bestuur / De werkgroepen

Inleveren kopij

De volgende Hommel zal in het voorjaar van 2021 uitkomen. U kunt te allen tijde kopij inleveren.

Aantal woorden per artikel: 300 tot 400 woorden.

Graag de foto's apart inleveren als een JPG-bestand.

Mailadres: dehommel@ivnhardenberg.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken in te korten of te wijzigen.

Bij de voorpagina:

Huismsus

Foto: Jan ten Brinke

Muziek en natuur

De redactie van de Hommel vroeg mij om een artikel te schrijven over natuur en muziek. “Dat is vast een uitdaging”, veronderstelde men. Nee dus. Voor muziek is de natuur, naast thema’s als liefde en religie, een onuitputtelijke inspiratiebron. Ik vond het een leuke opdracht!

Kan je natuur precies uitdrukken in noten? Nee dat kan niet. Het geluidenidoom van natuur is heel anders dan van de muziek. Zelfs met het meest flexibele instrument dat bestaat, de menselijke stem, is het niet mogelijk. Probeer maar eens te zingen als een koolmees of een nachtegaal. De koekoek is misschien de uitzondering. Zijn roep (een dalende grote tert) is door heel wat toonkunstenaars gebruikt in composities, bijvoorbeeld door Händel in een orgelconcert. De klank van een orgelpijp komt aardig in de buurt van de zang van een opgewonden koekoek. Maar verder is het voor componisten behelpen met de pure nabootsing van natuurgeluiden.

Anders wordt het als de sfeer van natuur in muziek verklankt wordt. Dan zijn de mogelijkheden eindeloos. De derde symfonie van Gustav Mahler bijvoorbeeld, is een grote natuurode. Mahler schreef het magistrale werk in zijn componeerhuisje midden in de natuur, aan de Attensee in Oostenrijk. Toen de dirigent Bruno Walter op bezoek was bij Mahler zei de laatste: “U hoeft hier helemaal niet meer rond te kijken. Ik heb de hele natuur al ge- en becomponeerd in mijn symfonie”. Ook een andere grootheid, Ludwig van Beethoven, adoorde de natuur. Alleen daar kwam de getroebleerde componist, naar eigen zeggen, volledig tot rust. Het verhaal gaat dat hij tijdens zijn lange wandelingen rondom Bonn het ‘ta-da-da-daa’ van de geelgors hoorde en daarop het beroemdste thema uit de muziekgeschiedenis baseerde: het openingsmotief van de 5e symfonie. Of dat waar is, valt niet te achterhalen. Wel staat vast dat de geelgors in het coullissen landschap rondom Bonn aardig vertegenwoordigd was en is.

Moderne componisten en songwriters verwerken soms opgenomen vogelzang in hun muziek. Bijvoorbeeld, de Finse componist Rautavaara in zijn *Cantus Arctus*, een concert voor vogels en orkest of de Beatles in *Blackbird* (is merel). Vogelgeluiden zijn hofleveranciers voor muzikale creaties, maar daar blijft het niet bij. Andere inspirators zijn een *hommel* (jawel!) door Rimsky-Korsakov, de *rivier de Moldau* door Smetana, *onweer* (Donner und Blitzen in de Mattheus Passion van Bach), om er maar enkele te noemen.

Radio 4 deed deze zomer ook een toon in het zakje met het project ‘zomertonen’. Luisteraars mochten vanaf hun vakantiebestemming sfeervolle geluidsfragmenten toezenden. De inzendingen werden geïntegreerd in bestaande muziek. De combinaties werden juwelen van natuur- en omgevingsmuziek met klinkende namen als ‘de Windgongen van Schoorl’, het ‘Wad van Wierum’, de ‘Uilskuikens van Harfsen’ en het ‘Draaihekje van Gulp’. Ze zijn terug te luisteren via ‘de ochtend van 4 (NPO4).

Een selectie van geslaagde composities waarin vogelgeluiden worden gebruikt of worden nagebootst:

Blackbird van de Beatles. Paul McCartney wijst ons erop dat de merel de vroegste is: “Blackbird singing in the dead of night”. Een eerbetoon van een fameuze zanger aan een fameuze zanger.

Het Merelied van Ellen ten Damme. Ellen ten Damme, veelzijdig artiest, zingt een duet met Victor op haar CD ‘Alles draait’. Victor is een merel uit Driebergen die in 2016 De Nederlandse Kampioenschappen Merelzang won.

Le rappel des oiseaux van Jean-Philippe Rameau. Briljante klavecimbelmuziek. Wanneer het ontwaken van vogels wordt vertolkt op een modern klavier, dan sprankelt de muziek zo mogelijk nog meer.

Le chant des oiseaux van Clément Janequin. Virtuozereenaissance muziek voor klein mannenkoor. De mannenstemmen kwetteren werkelijk als vogels.

Il cucu van Ottorini Respighi. Onmiskkenbaar een ode aan de koekoek.

Le chant du rossignol van Igor Strawinsky. Balletmuziek uit de tijd van de beroemde ‘ballets Russes’. De zang van een nachtegaal (dwarsfluit) verbreekt de stilte van de nacht en gaat op in een heimelijke sfeer van typische Strawinsky klanken.

The lark ascending van Ralph Vaughan Williams. Steeds hoger en ijler klimt de viool. Er bestaat geen betere nabootsing van de veldleeuwrik. Zeker als Janine Janssen uitvoert.

Tuonelan joutsen van Jean Sibelius. In het mythische Finse koninkrijk Tuonela glijdt een zwaan over een spookachtige rivier. Een troostrijke althobo solo symboliseert de zwaan, gedempte strijkers de rivier.

Le cygne van Camille Saint-Saëns. Een diepe cello verbeeldt een gracieuze zwaan.

Ballet van de kuikentjes in hun eierdopjes uit de schilderijtentoonstelling van Nikolai Rimsky-Korsakov. Komisch en licht in een orkestratie van Maurice Ravel.

Liden fugl van Edvard Grieg. In een van de ‘Lyric pieces’ voor piano zingt een kleine vogel. Halverwege klinkt het ‘-waternalletje’ van de roodborst.

Il gardellino van Jean-Christophe Spinosi. De putter en koekoek in een barokke stijl, onnavolgbaar geïmiteerd op blokfluit.

The morning lark to mine accords his note van Georg Friedrich Händel. Onvervalst bel canto voor sopraan.

John Roeden

Spelen in vrijheid bij de Oldemeijer

Dit verhaal werd geschreven naar aanleiding van het thema '75 jaar vrijheid' en is eerder geplaatst op het Boswachtersblog van Staatsbosbeheer.

Zittend op de oostelijke grasheuvel bij recreatieplas de Oldemeijer, kijk ik om me heen. Voor me zie ik een zandkasteel gebouwd aan het water, met een gracht en hoge torens op de hoeken. Hier is in vrijheid gespeeld met zand en water.

Vrijheid...is dat niet het tijdloze gevoel wat je ervaart als je zand tussen je vingers door laat glijden en de warmte van de door de zon beschenen zandkorrels je hand nog verwarmen? Of is dat het gevoel van het kabbelende water rond je blote voeten als je langs de kantlijn loopt en het koele water je weer terug brengt in het hier en nu? De ribbels in het zand onder je voeten rollen weg als je je voet verplaatst. Takjes van aangespoelde of aangesleepte sparrenaalden prikken in je voetzool. Vrijheid...is dat niet het beeld van al die gekleurde handdoeken en parasols op de grashellingen en het strand bij hete zomerse dagen? Al die kinderen spetterend in het water met huidjes die glanzen van de zonnebrandcrème of rood verbrand zijn bij het gebrek daaraan. Of is vrijheid het vangen van de vele kikkervisjes in het water, in een wereld waar de tijdsgrens tussen nu en straks vervaagt? Al die kikkervisjes die meestal met zorg terug in het water worden gezet met gekleurde drinkbekers en zandemmertjes, afhankelijk van welke voorwerpen er voorradig zijn op het moment. De kikkervisjes die gevangen worden tussen de te water gelaten rubberbootjes en naast opblaaskrokodillen die als drijvende bedden fungeren. Zwemmend in of dobberend op het Oldemeijer water zijn de toppen van de sparren te zien, die zich als groene reuzen uitstrekken naar de bijna strakblauwe lucht. De reuzen weerspiegelen in het heldere water. Hetzelfde water dat in de winter de mogelijkheid biedt voor een Nieuwjaarsduik óf schaatsplezier geeft, als het tenminste zodanig gevroren heeft dat dit mogelijk is. Wie heeft hier niet de vrijheid gevoeld om aan de hand van broer of zus of vanachter een keukenstoel te leren schaatsen. Met blauwe lippen, een tintelend gezicht en ijskoude voeten wordt vervolgens de terugtocht naar huis aanvaard. Soms zijn de grashellingen bedekt met een laagje sneeuw, wat het mogelijk maakt om hier met meer of minder professionele sleeën, vanaf te racen. Als je geluk hebt zie je zelfs de sneeuwpoppen verrijzen op de hellingen. De lawineachtige banen in de sneeuw verraden waar het hoofd en lijf van de sneeuwpop gevormd zijn.

Vrijheid...is dat niet juist daar waar je spelen kan? Waar tijd niet bestaat en waar je kunt opgaan in een activiteit die je diep van binnen vreugde geeft. Vrijheid...zo dicht bij huis te vinden. Sterker nog...is vrijheid niet het gevoel in jou zélf, van je openstellen voor dat wat er is en daarin opgaan?

Mijn blik valt opnieuw op het door de avondzon beschenen grote zandkasteel aan de waterlijn. Nu als symbool van vrijheid, door zovelen ervaren op deze plek.

Tekst en foto's: Jacobien Dijkstra

Iedere natuurliefhebber is van harte welkom bij het IVN

Beste mede IVNers

Op 8 september waren we uitgenodigd in De Koppel te komen om de bestuurlijke impasse te bespreken en na te gaan hoe het verder kan. Er waren ongeveer 15 leden aanwezig. Geconcludeerd werd dat er geen actief bestuur is en dat de werkgroepen zoveel mogelijk goed draaien. Een Algemene Ledenvergadering is gewenst. Ook staan er veranderingen op stapel vanuit het landelijke IVN, zoals omtrent ledenadministratie, centrale contributie-inning en budget voor de afdelingen.

Uit de vijftien aanwezigen stellen zich vier mensen zich beschikbaar om wat zaken voor te bereiden en lopende zaken af te handelen. In alfabetische volgorde: Aart Bentsink, Bertil Haring, Jan van Hoek en Jaap Muilwijk. Bauk Reitsma is bereid secretariële ondersteuning te bieden.

29 september hebben we even om de tafel gezeten om verder te spreken. We willen graag een ALV beleggen, ruimte hebben we, maar het kan voorlopig niet door de corona-beperkingen. Het is de bedoeling dat we daarbij worden ondersteund vanuit het landelijk bureau van het IVN. We doen ons best om de lopende zaken draaiende te houden. Het is verheugend dat de werkgroepen zo veel mogelijk hun activiteiten ontplooiën. Een nieuw excursieprogramma ligt er nog niet. We wachten de ontwikkelingen eerst af. En zoals U ziet: De Hommel is weer verschenen! U hoort zo snel mogelijk weer van ons! Geniet intussen van de herfstige natuur.

N.B. Houden jullie Facebook en de website in de gaten i.v.m. verdere informatie!

Vriendelijke groet van Aart, Bertil, Jan en Jaap

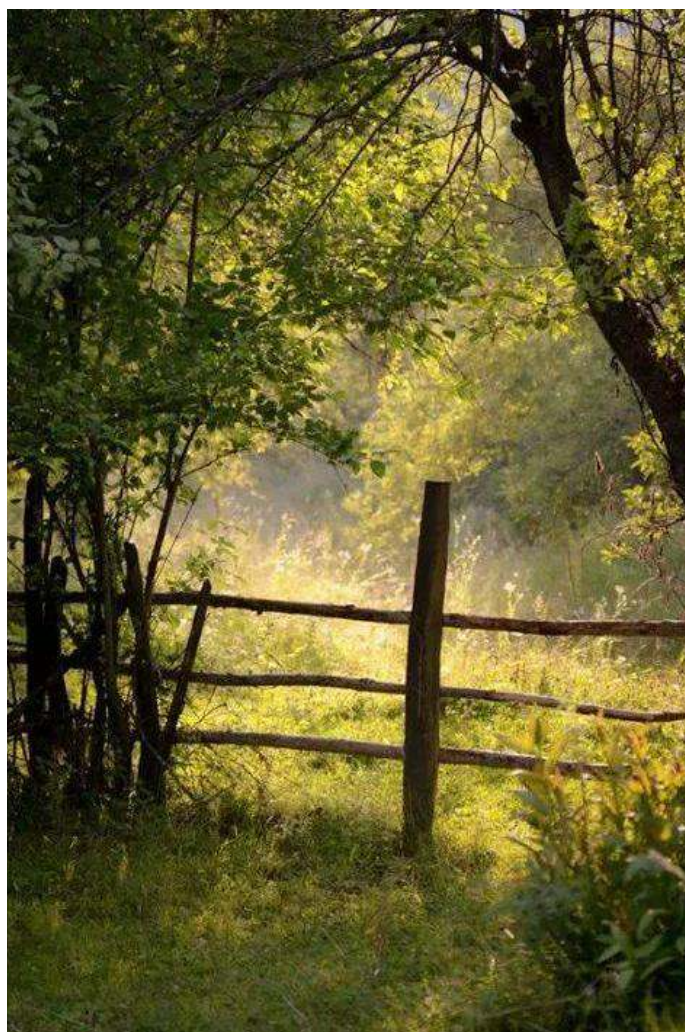

Foto: Miriam Klein

Herfstimpressies

Pestvogel
Foto: Harrie Siegers

Column

Zeurpiet

De kleinkinderen uit Amsterdam komen op visite. Ze hebben er graag een rit van ruim twee uur voor over om bij oma en opa in het landelijk gelegen Hardenberg op visite te gaan. Daar is het anders toeven dan in hun flatwoning op de tiende verdieping. De autodeuren vliegen open, er wordt onstuimig begroet en de eerste vraag is: "Gaan we ook naar het bos, opa?" Natuurlijk gaan we naar het bos en nog geen uur later zijn we op de recreatieplas van de Olde-meijer. De schoenen en sokken worden uitgetrokken en in een oogwenk staan ze tot hun kruis in het water. "Opa, zitten hier ook kikkers?" Nee, die zitten er niet, maar hij weet wel een plas iets verderop, waar waarschijnlijk wel kikkers te vinden zijn. De kinderen zijn meteen wild enthousiast en met oma en opa en de ouders volgt een wandeling naar de poel in het bos. Onderweg willen ze alles weten van de planten en bomen die ze tegen komen en of er uilen, raven, wilde zwijnen en wolven zijn. Op elke vraag volgt een antwoord of uitleg. Van een aantal planten worden fotootjes gemaakt. "Opa kan ook niet alles weten. Die zoeken we thuis wel op met behulp van de laptop." Het poeltje biedt veel vertier. De kikkers worden gezien, maar ook libellen, kevers, vossenkeutels en sporen van reeën. "Opa, daar is een bruggetje, mogen we daar naar toe?" Ze wijzen richting Haarplas en maken al aanstalten om dwars door de bloeiende heide hun weg te zoeken. Opa grijpt in en geeft uitleg over verstoring en zorgvuldig omgaan met de natuur. Via de reguliere paden wordt het brugje bereikt. Vanuit het huisje op de brug worden weer kikkers gezien. "Opa, opa!" wordt er geroepen en het klinkt als een alarm. Ze wijzen naar de heide. Drie volwassenen banjeren dwars door de heide vergezeld van vier niet aangelijnde honden. "Dat mag toch niet!" klinkt het verontwaardigd. Ik beaam het en als de mensen bij het pad zijn vraag ik ze of het lopen door de heide met niet aangelijnde honden wel zo verstandig is. Ze erkennen direct hun foutieve handelen en verontschuldigen zich. Twee dames, ook met niet aangelijnde honden bij zich, worden opgehouden door ons gesprekje, kijken zeer verontwaardigd, lijnen hun honden aan en draaien zich om. Als we ons weer bij de rest van ons gezelschap voegen zegt mijn vrouw: "Een van die vrouwen, die hier net passeerden wees op jou en noemde je een vervelende zeikerd en dat je tegenwoordig ook niets meer mag!"

Foto Wikipedia

Ze had er niet op gereageerd. We zien ze in de verte lopen en een hond aflijnen. Het beest duikt meteen een bosje in, een ree schiet te voorschijn en zoekt een veilig heenkomen met de hond blaffend er achter aan. "Dat is verstoren, hè opa? En oma, wat is een zeikerd!" Vrouwlied verschiet van kleur en verklaart stamelend: "Dat is een lelijk woord voor zeurpiet en dat mag ik eigenlijk niet zeggen!" De oudste kijkt oma begrijpend aan en merkt op: "Mama noemt ons ook wel eens zeurpieten. Dan lijken we op opa, best stoer!"

Henk van Duuren

Even voorstellen

Hoe gaat het verder met de Hommel

In nummer 2 van de Hommel van dit jaar, stond een grote kop: **De redactie stopt!**

Daar schrok ik wel een beetje van. Er werd aangegeven dat er gehoopt werd dat de Hommel kon blijven bestaan en doorgegeven kon worden aan een jongere redactie.

In deze Hommel wil ik me voorstellen, ik ga Cock en Jacqueline, die gelukkig nog wel door willen gaan met de Hommel, ondersteunen. De Hommel bestaat dit jaar 25 jaar het is zonde om het blad dan te laten ontglippen.

Mijn naam is Xandra, en eigenlijk lid op de achtergrond. Ik woon met man en 2 kinderen net over de grens in Duitsland. Natuur is erg belangrijk voor me, belangrijk vind ik het beschermen en schoonhouden van de natuur. Ik hou ervan te wandelen en te fietsen en zo nieuwe dingen te ontdekken.

Graag ga ik de uitdaging aan met Cock en Jacqueline om de Hommel in ieder geval voorlopig nog uit te kunnen geven in de vorm zoals deze nu is. Er zijn nog zeker onzekerheden, maar wat zeker is, is dat de Hommel alleen kan blijven bestaan met de inbreng van de leden!

Dus heb je zin om wat te schrijven, avonturen, gedichten, weetjes enzovoort die betrekking hebben op de mooie natuur, schroom niet en stuur dat naar dehommel@ivnhardenberg.nl. Foto's zijn ook altijd welkom.

Tekst en foto: Xandra Scherpbier

Een rubriek met mooie, dikke en dunne boeken door Aart Bentsink

Helaas kunnen wij i.v.m auteursrechten geen afbeelding plaatsen bij de boeken.

Andre Jansen / Ab Grootjans: Hoogvenen

In Nederland lag ooit meer dan een miljoen hectare hoogveen. Daarvan is nog zo'n 7500 hectare over, beschermd als natuurgebied met name in Drenthe, Overijssel, Gelderland, Brabant en Limburg. Hoogvenen biedt een prachtig overzicht van het ontstaan, de ecologie en de biodiversiteit van dit landschap en beschrijft daarnaast alle Nederlandse hoogveen-gebieden.

Hoogvenen is een naslagwerk voor beheerders, onderzoekers, beleidsmakers en liefhebbers die willen weten hoe het bijzondere biotoop van de hoogvenen werkt en hoe deze succesvol beheerd en behouden kan worden.

Uitgeverij: Noordboek. ISBN: 9789056155520. Euro: 49,40

Annemarie van Diepenbeek: Veldgids, Diersporen van Europa.

Dit boek behoeft geen nadere introductie. De schrijfster heeft al eerder een succesvolle diersporengids gepubliceerd, deze is nu compleet herzien en uitgebreid.

Knaagsporen, prenten, keutels, wissels, krabsporen etc. Het is een standaardwerk voor beginners en gevorderden.

Uitgeverij: KNNV. ISBN: 9789050117067. Euro: 37,95

Roelof Jan Koops: Veldgids Plantengallen.

In deze veldgids vindt u een overzicht van de 236 meest algemeen voorkomende gallen die in Nederland op wilde planten worden aangetroffen. De gallen zijn met foto's afgebeeld en voorzien van een korte beschrijving. De soorten zijn beschreven op volgorde van de gastheerplant en via de index op gastheer en veroorzaker op te zoeken. In deze tweede uitgave is per soort een tijdbalk weergegeven, waaraan te zien is in welke periode een gal aangetroffen kan worden. Een handige veldgids om de meest algemene gallen in het veld te herkennen en op naam te brengen.

Deze compacte veldgids is gemaakt van stevig papier en voorzien van een spatbestendig omslag met ringband waardoor het gidsje makkelijk open valt.

Uitgeverij: Roelof Jan Koops. ISBN: 9789090276694. Euro: 13,99

Lekker Lezen voor Kinderen

Vera Backer / Rob Buiten: Dit is mijn tuin.

Dit boek voor jonge kinderen verschijnt in November en heeft als ondertitel: ontdek de vogels in je tuin.

In *Dit is mijn tuin!* ontdekken jonge kinderen welke vogels in de tuin leven: welke vogels komen eten in de winter, wie maakt er een nestje, wat eten ze en wat kun je voor de vogels doen. *Dit is mijn tuin!* is een vrolijk boek met informatie over het leven van vogels in de tuin.

educatieve uitgave over tuinvogels

met grote illustraties

sluit aan bij de Nationale Tuinvogeltelling

Uitgever: KNNV. ISBN: 9789050117715. Euro: 14,95

De wilde lijsterbes

De wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), is een kleine boom of hoge struik. Hij heeft een zinker wortelstelsel. Dat wil zeggen: van horizontale hoofdwortels groeien vele dunne zijwortels loodrecht omlaag. De stam heeft een gladde, grauwe schors. De bladeren zijn geveerd met langwerpige, gezaagde deelblaadjes, deze krijgen in de herfst gele en rode kleuren. De kleine bloemen staan in rijkbloemige tuilen, roomwit met een weeïge zoete geur. De bessen, die later komen, zijn bolrond, oranje tot vuurrood. In sommige streken dacht men dat de wilde lijsterbes een goed middel was tegen hekserij. Een boom bij huis of kerk hield heksen op afstand en gedeisd. De wilde lijsterbes is een veel voorkomende boom in natuurgebieden van zandige, bosrijke streken. Wordt ook veel aangeplant langs wegen; in combinatie met andere bes-dragende struiken worden het dan boswallen met veel vogels, insecten en andere beestjes. Ook als alleenstaande boom in een niet te kleine tuin doet hij het goed. In mei is het genieten van de bloeiende boom en in de vroege herfst nog een keer van de rode bessen. En daarna natuurlijk van de vogels, die van de bessen smullen. Veel lijsterachtigen, zoals de zanglijster en de merel, maar ook spreuwen zijn er dol op. Deze vogels zorgen meteen voor de verspreiding van het zaad. De bes verteert, de pitjes niet en worden een halve dag later weer uitgepoept. De bessen zijn niet giftig, ze zijn bitter en moeten voor gebruik een poos weken in verdunde azijn, dan afgieten en dan zijn ze bruikbaar in jam, siroop en gelei, met veel vitamine C. Van het hout dat sterk en buigzaam is met een geel-grijze kleur maakte men vroeger handgrepen voor gereedschap, ook werd het gebruikt voor houtsnijwerk. De wilde lijsterbes komt in grote delen van Europa voor. Hij kan heel goed tegen kou, groeit tot de Noordkaap. Na de laatste ijstijd was de wilde lijsterbes één van de eerste bomen die in deze streken weer groeiden. Hij houdt van zure zand- of veengrond, niet van kleigrond. Hij houdt van droog tot matig droge grond. Dit jaar waren ze in augustus prachtig in de rode bessentooi, het warme weer zorgde daarvoor. Geniet van de mooie herfstkleuren!

Tekst en foto: Stini en Herman Hijink

Eten uit de natuur

Na een stille periode mocht er weer een kleine excursie gehouden worden. Met 8 personen gingen we onder leiding van Herman Hijink op zoek naar eetbare planten in de Koppeltuinen.

Uiteraard kwamen we ook veel prachtige bloemen, die je maar beter niet kunt nuttigen, tegen. Zoals de lisdodde, vechtdalanjer, sint-janskruid, te veel om allemaal op te noemen. Herman kon ons er alles over vertellen.

Voor de bouillon die ik thuis al had voorbereid, hebben we aantal verschillende planten gevonden, zoals brandnetel, paardenbloem, duizendblad, weegbree en zevenblad. Helaas vonden we geen waterpeper zoals andere jaren; de pittige smaak is namelijk lekker in de soep, maar ja, zonder was het ook prima.

We hebben onze wandeling afgesloten met een bezoek aan de kruidentuin, die Mathé, stagier bij De Koppel, onderhoudt. Mathé heeft ons rondgeleid, en we hebben nog wat (gekweekte) peterselie, munt en citroenverbena geplukt.

Met een goed gevulde kruidenmand ging het terug naar De Koppel. Met een heerlijk kopje munt- of citroenverbena thee erbij hebben we de mooiste blaadjes van de planten uitgezocht, gewassen en in stukjes toegevoegd aan de bouillon.

Het weer heeft deze middag goed meegespeeld, de buien hebben zich teruggehouden, de temperatuur was aangenaam. Zo konden we de gezellige excursie met Koppeltuinen-kruidensoep en -thee afsluiten.

Tekst en foto's: Marlis Hoek

Recept

Lijsterbessenjam
250 gr appels
1000 gr lijsterbessen
700 gr suiker
Eventueel klein scheutje likeur of rum (alleen voor de ouders)

Appels raspen. Appels, bessen en suiker in een laagje water koken, circa 25 minuten tot een dikke brij. Eventueel zeven. Likeur of rum erbij indien gewenst. In potten doen. Lekker in de yoghurt!!

Xandra Scherpbier

De zwetende kaaszwam

Zwetende kaaszwam

De zwetende kaaszwam is een rode lijst soort in Nederland, maar wees gerust, in onze bossen komt hij regelmatig voor gelukkig.

Als je bij nat weer in juli/augustus oplet, dan kun je deze vinden op naaldhout.

Bij vochtig weer zijn ze snel aanwezig met de "vochtdruppels" op de rand van deze bijzondere zwam. (zie eerste foto) In 2006 werd de eerste gevonden door Marian Jagers uit Twente. Deze werd toen op waarneming.nl ingevoerd.

Omdat ik daar ook regelmatig op zat (int.), leerde ik snel hoe en waar ik moest kijken. In 2012 zag ik mijn eerste zwetende kaaszwam.

Als ik nu in het bos wandel let ik op en kijk of er al witte zwammen op de stobben van de afgezaagde naaldbomen zie zitten. Vaak zitten ze met meerderen op één stobbe, rondom. Hoe jonger hoe mooier, vooral als ze er ook nog nat bij zijn.

Dus als het mij "wit" wordt voor de ogen, ga ik kijken.

Dit jaar 2020 heb ik al +/- 20 stuks ingevoerd.

Als ze droog zijn is het ook te zien, met name aan de rand van de hoed, die is dan voorzien van "ronde" deukjes (tweede foto).

Achter in het jaar zijn ze totaal uitgedroogd, spierwit en ze brokkelen dan al af door regenval.

Dus deze zwam is één-jarig en het wil ook niet zeggen dat deze volgend jaar weer op dezelfde plek verschijnt.

Tekst en foto: Gert Kremer

Grootsporige wimperzwam

(*Scutellinia olivascens*)

Het begon in 2020 met droog, droog en nog eens droog weer. Als je een liefhebber bent van paddenstoelen is dat een tegenvaller of liever gezegd: tegenvallers.

Omdat mijn geest vaak op wandelen staat, met daarnaast de wil om fit te blijven, blijf ik "stom" doorlopen, met ogen gericht op eventuele zwammen die misschien verscholen staan.

Maar goed, als de bospaden droog blijven moet je een andere oplossing zoeken en kijken waar het nog wat nat zou kunnen zijn. Mooi dat het in onze streek te vinden is, zoals bij oude vechtarmen.

Tijdens zo'n wandeling vlak langs de water, ik bedoel modderrand, is altijd wat te vinden. Ik zag op een "rotte" wilgentak iets rood zitten en dacht menie zwammetjes of slijmzwammetje omdat ze zo vel rood van kleur waren. Aangezien dat ik deze nooit voorbij kan lopen heb ik een paar dikke dode takken opgezocht, deze op de moddergrond gelegd om op die manier bij die dingen te komen. Met het mes een plakje afgesneden en toen ik weer op het droge stond heb ik dat "rode" met de loop bekeken. Tot mijn verrassing zag ik wimperzwammetjes zitten met kleine haren, ook aan de onderkant.

Dit soort herkende ik niet, dus het gevonden spul in een leeg lucifersdoosje meegenomen.

Thuis kwam ik er niet uit. De foto op waarneming.nl gezet, wel met de naam waarvan ik dacht dat het zou kunnen zijn. Al snel kwam er een reactie dat het misschien een ander soort was.

Maar ik kreeg ook een voorstel van Riet van Oosten: "Je mag deze mij wel sturen om hem onder de microscoop te bekijken". Nou dus alles verpakt en op de post.nl-bus gedaan.

Het was de grootsporige wimperzwam (*Scutellinia olivascens*).

De uitkomst kwam bijzonder snel. Met een mooie microscopische foto van Riet van Oosten kon ik deze invoeren en werd ie door waarneming.nl goedgekeurd.

Het was voor mij dus weer een nieuwe naam voor op mijn lijst van gevonden soorten.

De twee onderste foto zijn gemaakt door Riet van Oosten; daarvoor mijn dank.

Zo zie je maar weer: als je niet op het "rechte pad" kunt blijven... is het natte pad een uitkomst.

Tekst: Gert Kremer

Foto: Riet van Oosten

Foto: Riet van Oosten

Vroeg brood 2020

In de regen lopen doe ik niet graag, ook niet als het héél warm is, maar toch ben ik graag op tijd in de bossen rondom Hardenberg, Ommen en Vilsteren.

Dus vroeg aanwezig.

Tijdens die wandelingen kijk ik altijd of mijn paddenstoelen al uit de grond schieten, dus als er een beetje regen is geweest ga ik er op uit.

Om vroeg eekhoortjesbrood te vinden is het toch al gauw juli om kans te hebben deze tegen te komen.

Nu was ik door de droogte laat om deze te zien, bijna aan het eind van juli. Maar het is ook goed hoor, vol mij altijd tevredenheid als ik deze zie. Opeten? Nooit en te nimmer zou ik dat doen.

Ik ben daar geen voorstander van, wij kunnen voldoende eten kopen in Nederland, alles wordt gekweekt in vrij grote getallen. Kijk, als het nodig is zouden wij er anders over denken, of wij zouden anders zijn opgevoed.

Vroeg eekhoortjesbrood ben ik wel eens tegengekomen. Ook gewoon eekhoortjesbrood, maar denneneekhoortjesbrood nog steeds niet.

Maar goed, een mens moet nog iets op zijn te goed lijstje hebben staan. In dit stukje dus de twee waargenomen zwammen in de gemeente Hardenberg. Het was ook broodnodig.

Gewoon eekhoortjesbrood heeft een netwerk op de steel zitten, foto 1+2.

Vroeg eekhoortjesbrood z'n steel is meer gestreept, foto 3. Maar al deze herkenningspunten staan beschreven in een goede gids over paddenstoelen.

Dus ik zou willen zeggen: wandel, geniet en wees zuinig op onze mooie natuur in onze omstreken.

Tekst en foto's: Gert Kremer

Foto 1: Gewoon eekhoortjesbrood

Foto 2: Gewoon eekhoortjesbrood

Foto 3: Vroeg eekhoortjesbrood

Pycnoporellus fulgens

Nieuw in Nederland

De tweede vondst in Overijssel.

Of ik trots ben? Jazeker wel!

Op 22-07-2020 was ik aan de wandel in de bossen bij Hardenberg (wat ik bijna elke dag doe). Daar zag ik wat oranjeachtige zwammen zitten op dood liggend naaldhout.

Mijn gedachten gingen richting de roodgerande houtzwam en zag dat deze er ook opzaten maar dan van die dode oude dingen die door de jaren heen uitgroeid waren.

De roodgerande houtzwam is een meer-jarige zwam, dat wil zeggen, dat ze een aantal jaren een nieuwe onderlaag krijgen met buisjes (poriën) om de sporen te laten vallen voor het nieuwe leven in de natuur. Dus als je ze bekijkt kun je het aantal groeiringen zien aan de bovenkant van de hoed. Maar deze waren anders, heel anders.

Ook deze vreemde zwam maar even op het forum van waarneming.nl gezet met de hoofdtitel/opmerking: Roodgerande houtzwam... maar anders?

Deze kop om aandacht te trekken op het forum van waarneming, dat werkte prima.

Kreeg direct een reactie van deze nieuwe houtzwam (ook van Riet van Oosten) met gegevens op internet over een ontdekking in 2019 in Drenthe in het Friese Wold.

Op internet kun je onder de naam ("Pycnoporellus fulgens") er meer over vinden en uitvoerig daarover lezen. Ik heb materiaal opgehaald voor eventuele onderzoeken als dat nodig is; bij mijn poging heb ik alleen witte sporen gezien. Wel materiaal opgestuurd.

Natuurlijk ben ik daar terug geweest om ze te kunnen volgen; hoelang blijft hij mooi enz.. en foto's maken om ze vast te leggen.

De vindplaats is geheim om het verloop niet te verstoren, maar wel mooi dat ik nu ook op een tweede plek deze nog eens tegenkwam. Dus totaal zes vruchtlichamen ook op naaldhout met vergaande roodgerande houtzwammen.

Voorstel om deze de Nederlandse naam te geven is: oranje sparrenhoutzwam. Maar als ze mij zouden vragen, dan kies ik voor oranjeviltige sparrenhoutzwam. Dit, omdat op bovenkant hoed het vilt (soort haren) goed zichtbaar is als herkenningspunt.

Op de bovenste foto is de oranje bovenkant te zien en is de onderkant lichter van kleur.

De vergaande, oude roodgerande houtzwam is ook te zien.

Tekst en foto's: Gert Kremer

Bijzondere waarnemingen

Gekraagde aardster bij Harry in de tuin.
Foto: Harry Hindriks

Een hoornaarsnest,
gefotografeerd in de Loonse en Drunense duinen
Foto: Sandra 't Mannetje

Koolmees op vakantie

Koolmees kampeert met gezin in een asbak op de camping

Al eerder was ik met Herman Hijink meegegaan naar camping "De Zandstuve" om de eitjes en jongen in de diverse nestkastjes te tellen.

Dit jaar hebben Martha Deierkauf en ik het van Herman overgenomen. In het vroege voorjaar hebben Herman en ik nog alle kastjes bekeken. Hier en daar een spijker getimmerd in de kastjes die scheef hingen en gezegd: "Nou, dat en dat kastje mag weleens vervangen worden". Maar daar is niks van gekomen wegens de corona. Het grappige was dat er in het meest vervallen kastje een nestje met eieren zat.

In april bleken er wel heel wat minder nestkasten te hangen dan eerder in het jaar. Door de storm waren er een aantal op de grond gevallen en sommige hingen scheef. Maar ook is er op een stuk een aantal bomen gekapt wegens het plaatsen van nieuw extra sanitair. De camping is ondertussen heel modern geworden met allerlei luxe voorzieningen. Dus met 25 in plaats van 32 nestkastjes zijn we het seizoen begonnen. De eerste eitjes vonden we begin april en na een aantal weken zagen we de eerste jongen.

Behalve het geluksgevoel - eerst al de eitjes te zien, keurig gerangschikt in het nestje, en dan de jongen zo kwetsbaar, de verschillende reacties van de moeder-koolmezen, blazen, en het gelijk wegvliegen (ja, dat onderdeel vond ik niet zo leuk) - was er iets heel bijzonders.

In een asbak vóór één van sanitaire voorzieningen had een koolmees haar nestje gemaakt. Een medewerker had dat ontdekt en een papier geplakt op de asbak met de mededeling: geen gebruik van maken. Leuker was misschien geweest: "hier kampeert een koolmeezengezin!" Wij bleven staan om te kijken of de moeder zich wilde laten zien. Ja hoor, en ook hoorden we de jongen piepen. Wat een ervaring!

Hoeveel eieren en jongen er door de diverse vogels zijn gelegd en uitgekomen, wordt jaarlijks door de (gehele) werkgroep vermeld in het jaarverslag.

Tekst en foto: Janny Leenheer

Koolmees nestelt in asbak

Vliegen in V-vorm

Het is altijd weer een fascinerend gezicht als je een groep ganzen over of langs Hardenberg in V-vorm ziet vliegen. Je kunt je dan afvragen: hoe doen ze dat en waarom doen ze dat. Het antwoord hierop kun je het beste aan een wielrenner vragen. Die

hebben ervaring met dit verschijnsel. De eerste vogel baant zich een weg door het luchtruim en daarbij ondervindt hij de nodige luchtweerstand. De tweede vogel profiteert ervan dat de eerste de luchtweerstand doorbreekt en vliegt in de zogenaamde slipstream. Zo ook de derde, vierde en volgende vogels.

Wielrenners maken ook vaak gebruik van dit verschijnsel. Zij rijden dan in “waaivorm”, zoals dat heet. Vaak heeft de organisatie dat verboden, want zij beslaan dan soms de gehele breedte van de weg. De kopman heeft het zwaar te verduren, zowel bij de vogels als bij de wielrenners. We zien dan ook dat zij zich geregeld af laten lossen. De renner op kop sluit na de wisseling keurig aan bij de laatste van de groep en laat zich dan als het ware meezuigen. Ik weet niet of deze wijze van kop af wisselen ook bij vogels gebeurt. Ik heb dat zelf nog nooit waargenomen.

Vogels die veel in formatie vliegen zijn kraanvogels en ganzen. De foto heb ik gemaakt tijdens de kraanvogeltrek in Oost Duitsland. Overtrekkende ganzen in V-formatie zien we als de vogels zich begeven van en naar de overnachtingsplaats op de vloeivelden in De Krim. Ze komen dan vaak van de plek waar ze voedsel hebben gevonden, de landbouwgebieden tussen de driehoek Bergentheim--Kloosterhaar-Sibculo. Op het vlakke land aan de Rauw-bloksweg zijn dan vaak duizenden ganzen waar te nemen.

Tekst en foto: Wiebe Tolman.

Verwonderd

Kijk, deze jonge IVNer in spé
Heel in de verte ziet hij een ree
En zijn knuffel kijkt met hem mee

Gevleugeld bezoek

In juni hadden we voor ons wat ongewoon bezoek in de tuin. De glasvleugelpijlstaart (*Hemaris fuciformis*), een vlinder vallend onder de pijlstaarten (*Sphingidae*).

Met zijn mooie geel, zachte, pelsachtig uitzijnde lijfje en mooie doorzichtige vleugels rood omrand een mooie verschijning. Formaat van een fors uitgevallen hommelt.

De waardplanten waar de rups op leeft zijn rode kamperfoelie, walstro en de bekende sneeuwbal.

Deze pijlstaartvlinder is in vergelijking tot zijn soortgenoten overdag actief en dus mooi te bewonderen in het zonnetje. De vliegtijd loopt van eind april tot eind september, dus een langere periode om de vlinder te spotten. De volwassen rups is met zijn goede schutkleuren niet zo makkelijk te ontdekken. In tegenstelling tot de mooie vlinder. De glasvleugelpijlstaart is een druk beestje en lastig te fotograferen, omdat ze niet vaak stilzit. Bij het drinken van de nectar gaat de vlinder niet zitten, maar zweeft voor de bloem en steekt de roltong al zwevend in de bloem. In Nederland is de vlinder vooral voorkomen in de duinen en boven zandgronden in het binnenland (Bron: Vlinderstichting.nl), voorkomend in bosranden, open bossen, parken en tuinen.

Dus mooi om deze bezoeker in eigen tuin te mogen bewonderen

Tekst en foto: Xandra Scherpbier.

Vogelweetje

Hoe warm krijgen vogels het?

Tijdens de extreem warme dagen in juni hadden de vogels het ook warm. Mijn grasparkieten komen dan niet naar buiten. Zij zitten niet graag in de felle en warme zon. Mussen en koutjes in mijn tuin zaten met de snavel wijd open om via de ademhaling nog enige koelte binnen te halen. Veel vogels in de vrije natuur nemen dan ook wel een bad.

De ooievaar heeft een heel leuk foefje om zich tegen de hitte te beschermen. Deze vogel poept namelijk over zijn lange rode poten. Als de dunne ontlasting op gaat drogen wordt er warmte aan de poten en aan het lichaam onttrokken. Na het opdrogen blijven er witte bestanddelen uit de poep op de poten achter. En de witte kleur geeft bescherming tegen de felle zon. Vandaar dat een ijscoke ook altijd wit is.

Foto van internet: ooievaar met witte poten.

Tekst: Wiebe Tolman.

Een portret van

Tekst en foto's: Jacqueline

Vandaag bezoek ik Rinie Termaat. Langs heggenmuurtjes vind ik de deurbel en de verrassing is groot wanneer we elkaar aan de achterkant treffen. Het is warm en Rinie geeft me een "excursie" door een enorme wilde tuin aan de Vecht. Via hoogteverschillen volgen we een pad langs de vijvers met daaromheen de hoge beplanting vol wilde bloemen en struiken, zodat we onzichtbaar zijn geworden. Rinie noemt veel planten bij naam, even denk ik terug aan de plantencursus, maar dit is overweldigend. Overal zijn zitjes en geheime plekjes voor de egels. Ieder jaar is weer anders wat betreft de groei en plaats van de planten. De tuin is een bijzondere thuisbasis voor allerlei soorten vogels, zoals: grutto's, scholeksters en het visdiefje; soms de ijsvogel en niet te vergeten de broedende waterhoentjes. Kortom veel vogels komen op het water af. Rinie is in 1951 in Apeldoorn geboren en heeft twee zussen en een broer en is van kleins af aan al verbonden met de natuur. Ze was altijd buiten en werd leerkracht op een basisschool. Rinie trouwde met Rein en ze kregen drie kinderen en inmiddels zijn er zes kleinkinderen. Regelmatig komen ze logeren, leren kikker-visjes vangen en hebben leren omgaan met de wilde tuin van opa en oma, zonder "kopje onder te gaan" in de spannende tuin. Het is onmogelijk om alle plantennamen te noemen. De moerasspirea, wilde bertram, het leverkruid en de hoge, felgekleurde kattenstaart, zijn enkele die eruit springen. Aan de zijkant is de moes- en kruidentuin. Rinie vertelt over de oude rassen die ze hier gezaaid heeft, waaronder het ossenhart, een speciale tomaat en het sla-boontje, die patrijsoogje heet. Rinie koopt bijna geen planten, maar strooit overal zaad. Wanneer ze gaan fietsen of wandelen komen ze veel planten tegen en dan pluk je gewoon wat zaad en stopt het in je zak. Thuis strooi je gewoon je zakken leeg en zie daar het resultaat. Zo eenvoudig lijkt het om een wilde tuin aan te leggen. Er zijn overal hoekjes om het huis waar je lekker kan ontbijten, verschillende tuintjes hebben een thema. Rinie vertelt dat ze vroeg in de morgen even in de Vecht gaat zwemmen. Samen lopen we het smalle paadje af naar het water via het stuk land waar maar twee keer per jaar wordt gemaaid. Bij heel slecht weer loopt een gedeelte van de tuin onder water. Rinie heeft veel plantenkennis en wil graag weten wat voor planten er zijn. In deze coronatijd heeft ze er nieuwe tuintjes bijgemaakt en nu maar hopen dat alles wil groeien. Het is ieder

jaar weer genieten, vooral wanneer de orchideeën weer in bloei staan. Rinie is ook bij de wilde plantengroep en ze gaat dan ook regelmatig op pad. De zon is inmiddels weg en dikke wolken verschijnen over het Vechtpark, de wind trekt ineens aan. Even later zitten we in de keuken en hebben we de thee mee naar binnen genomen. Rinie vertelt dat de wolkenluchten hier over 180 graden te zien zijn. Zo heb je een prachtig uitzicht over het land, het water en de wisselende luchten. Tijdens de vakanties zoeken ze mooie plekjes in binnen- en buitenland om te kamperen, maar de mooiste seizoenen vieren ze thuis. Het samen werken in de tuinen, het nieuwe plannen maken over de indeling van de vele soorten planten geeft zoveel voldoening, dat iedere dag een feest is, ondanks de vele uren dat ze erin bezig zijn. Rein doet het zware werk en onderhoudt de paden, maait het gras en doet het snoeiwerk. Als kind was Rinie al gek op de natuur. Tijdens schoolreisjes met de bus zat Rinie alleen maar naar buiten te staren; de bloeiende bermen vond ze toen al mooi om naar te kijken. Jaren geleden toen ze hier begonnen en de eerste vijver hadden gegraven was het alleen maar een stinkende bruine plas, maar de boer kwam snel met een lading planten om de strijd met de vieze algen aan te gaan. Toen kwam het goed. Veel moet je leren en alle begin is moeilijk. Dat is vele jaren geleden, nu zijn er meerdere vijvers en is er een goed evenwicht tussen het waterleven en de natuurlijke beplanting eromheen. Dit is dus niet zomaar een tuin, maar een bijzonder wild leefgebied, dat in zijn geheel opgaat in het landschap waar het Vechtpark aan moet voldoen. Dat hebben Rinie en Rein goed begrepen. Met heel veel plezier genieten van al het moois, maar vooral het respect hebben voor de flora en fauna daar buiten. Rinie heeft een enorme kennis opgebouwd en die wil ze graag overdragen aan anderen en dat is haar aardig gelukt.

Oproep van de ledenadministratie

Het kan zijn dat u als lid geen nieuwsbrieven ontvangt. Dat betekent dat wij uw mailadres of vernieuwd mailadres niet hebben. Omdat wij zoveel mogelijk leden willen bereiken, vragen we u indien u een mailadres hebt of in de loop van de tijd een nieuw mailadres, dit door te geven aan: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

De oehoe, ook in Overijssel

Via "ROOTS" werd ik attent gemaakt op "De oehoe ontdekt de Sallandse Heuvelrug als broedplek" Dit voorjaar broedde tenminste een paartje er succesvol: 2 oehoe-uiltjes zijn uit het ei gekropen. De oehoe is een van de grootste uilen ter wereld. Ze zijn 60 tot 75 cm lang en hebben een spanwijdte van 160–188 cm. Mannetjes wegen tot 2,8 kilogram, vrouwtjes zijn fors en wegen tot 4,2 kilogram. Hun onhoorbare vlucht maakt ze gemakkelijk tot "spook" in het donkere bos. In 1997 dook de oehoe voor het eerst op in Nederland bij de Sint-Pietersberg in Maastricht. Nu telt Nederland 40 oehoe-territoria's. In Overijssel wordt in 3 territoria met zekerheid gebroed; ze zitten o.a. in Twente en in het Vechtdal. Boswachter Ruben Vermeer (Natuurmonumenten) ontdekte de eerste tekenen in de schemering door het horen van de onmiskenbare roep: oehoe, oehoe, alsof de uil zijn eigen naam roept. De jongen hebben het nest inmiddels verlaten. "Waar het paar en de jongen nu zijn weten we niet precies. Dat is ook logisch, want ze gaan steeds op zoek naar de plek met het meeste voedsel".

De broedperiode van de oehoe is vanaf eind februari. Gemiddeld leggen ze 2,9 eieren per nest. De broedduur is ruim een maand en na tien weken zijn de jongen vliegvlug. Ze leven graag op plekken met steile hellingen zoals zandafgravingen of vuilstortplaatsen. Ook in bossen kun je ze vinden. De maximale leeftijd is 75 jaar. Vrouwtjes vallen, al rustend op een uitkijkpost, vrijwel direct op door hun afhangend verenkleed, dat 'te groot' lijkt. Mannetjes maken meer een 'atletische' indruk. De oehoe is door zijn grootte, zijn massieve lichaam en dikke kop met geen andere uilensoort in Europa te verwarren. Kenmerkend aan het gezicht van de oehoe zijn de oorpluimen en vooral de grote ogen met hun felgele tot vuur-oranje kleur. Het verenkleed is overwegend geelbruin met zwarte accenten op de rug en de bovenzijde van de vleugels. Op de borst is het verenkleed okergeel gekleurd met een witte vlek. De poten van de oehoe eindigen in fors geklauwde tenen van zo'n 2–4 cm. De oren bevinden zich aan de zijkant van de kop, en zijn asymmetrisch geplaatst. Oehoes zijn niet dagblind en omdat de ogen heel lichtgevoelig zijn kunnen ze 's nachts ook uitstekend zien. De ogen kunnen niet bewegen in de oogkassen, maar de oehoe heeft 14 halswervels en kan daardoor de kop volledig naar achteren draaien.

Door de combinatie van een bijzonder goed gehoor en zicht kan de oehoe kleine prooien van veraf opsporen. Het is een dier 'dat alles wegvangt dat in de nabije omgeving te halen valt'. Houtduiven, muizen, ratten, egels en kraaiachtigen vormen het voornaamste basisvoedsel van de oehoe in Nederland. Maar een vis, haas, een jonge vos e.d. horen ook bij het menu.

In oktober is er de najaarsbalts. De mannetjes zetten dan de territoria af door middel van luidkeelse roepen, waarbij de witte keelplooi opgezet wordt. De eigenlijke balts vindt in februari en maart plaats. Mannetjes zingen intensief, voeren demonstratievluchten uit, wijzen de uiteindelijke broedlocatie aan (vaak op steile richels) e.d. In het voorjaar worden twee tot vier eieren gelegd. Het vrouwtje broedt alleen en kleedt de nestkom iets aan met dons. Na ongeveer 34 dagen komen de grijswitte jongen uit. Na 28 à 30 dagen verlaten de jongen het nest. Ze kunnen dan lopen, springen en klimmen met behulp van vleugelslagen. Na een week of tien zijn ze geelbruin en kunnen ze vliegen. In de herfst verlaten ze het ouderlijk nest. Ongevaarlijk? Zie internet over "Oehoe de weg kwijt"? N.B. Komt ook soms bij ons voor.

Met dank aan: Roots; 'Midden in de natuur' en o.a. Wikipedia

PS! De oehoe is gesignaleerd bij de Engbertsdijksvennen!!

Tekst: Gert Diepeveen
Foto's: Edwin Giesbers

Detail van de kop

Felle oranjerode ogen en een grote kop, dat zijn belangrijke kenmerken van de oehoe

Boommieren

Het stormt vandaag en vanmorgen vroeg had ik de voederplaatsen al bijgevuld en zie het geworstel van koolmezen om via omwegen de pindastreng vast te grijpen. Normaal zitten er tientallen mussen voor hun ontbijt al in druk werkoverleg in de heg. Maar ze blijven lekker zitten. De laatste tijd zijn er opvallend veel pimpelmezen en groenlingen. Ze vliegen omhoog en omlaag en laten zich dan weer in de struiken vallen. Ik ga even naar buiten om te controleren of alles nog goed vastzit. Sommige strengen voer bind ik stevig vast met touw. De bonte specht waagt een poging achter in de tuin. De prunus staat stevig in de grond en biedt voor de specht een goed houvast om de doppinda's vast te grijpen. De laatste tijd heb ik de egel die in onze tuin regelmatig de slakken kwam opeten niet meer gezien, de waterbak laat ik voor hem of haar staan. Gelukkig valt de storm mee en de volgende dag is de zon weer doorgebroken. Het verplichte binnen zitten dit jaar lokt ons toch regelmatig naar buiten. De herfst is een bijzonder seizoen dat je toch het beste op de fiets kan beleven. De fraaie kleuren van het blad en die speciale geur wanneer je onder de bomen door fietst, geeft dat echte herfstgevoel. Steeds dieper gaan we het bos in - het is er zo lekker rustig - alleen de vogels zijn er de baas. Het is er erg rommelig. Overal liggen afgebroken berkentakken en wortelkluiten met de stammen er nog aan. We hebben de fietsen verderop achterlaten en gaan op zoek naar paddenstoelen. We besluiten even een broodje te eten en vinden een dikke boomstam als zitplaats. Niet zo'n heel goed idee merken we even later, want voor we er erg in hebben zitten we helemaal onder de mieren. Boommieren? Ja dus, want die kruipen onder de boomschors en komen meestal door de uitvliegopeningen van kevers naar binnen. En het is lekker vochtig in en rond de boomstam. Na ons flink afgeklopt te hebben zijn we wel wat voorzichtiger geworden en gaan niet zomaar opnieuw een mierenkolonie verstoren. We zien de enorme paniek van de mieren en na onze schoenen en sokken gecontroleerd te hebben of er geen familieleden zijn achtergebleven, zoeken we onze fietsen weer op.

Buitengroetjes, Jacqueline

Voortdurend kras-sende eikelzoeker

Bij het woord herfst denk je snel aan de regen, donkere dagen en de niet meer groene bladeren die van de bomen vallen. Naast de bladeren vallen er in dit seizoen ook andere dingen uit de bomen, namelijk de noten. Eikels, hazelnoten en beukennotjes zijn enkele van de in Nederland voorkomende noten. Op het moment dat de omstandigheden ideaal zijn kan er uit elk van deze noten een nieuwe boom groeien. Het is voor de ouderboom alleen niet handig als al deze nieuwe boompjes ontkiemen onder zijn bladerdak. Het liefst wil je dat de noten verder van de ouderboom komen zodat ze dan niet concurreren om dezelfde voedingsstoffen. Ook hebben de jonge boompjes dan een grote overlevingskans. Planten in het algemeen hebben verschillende manieren bedacht om hun nageslacht zo ver mogelijk weg te krijgen van de ouderplant. Zo kunnen lichte zaden met de wind meegedragen worden (berk) en zijn andere soorten die de zaden letterlijk wegschieten (springzaad).

De eik, beuk en hazelaar maken juist noten met veel reservevoedsel. Niet alleen kunnen ze hierdoor eenvoudiger ontkiemen op locaties met weinig voedingsstoffen, ze zijn ook aantrekkelijk voor predatoren. Dit klinkt misschien verkeerd maar het heeft zijn voordelen. Soorten zoals de gaai en eekhoorn staan erom bekend eiken, beuken en hazelaars te verspreiden. De wetenschappelijke naam van de gaai *Garrulus glandarius* betekend letterlijk "voortdurend kras-sende eikelzoeker". Deze eikelzoeker verzameld net als de eekhoorn in de herfst eikels en andere noten. Om de winter door te komen leggen ze namelijk meerdere voedselvoorraden aan onder de grond. Een zo'n voorraad bestaat uit enkele noten en in/rondom het bos liggen meerdere van deze voorraden verspreid. Tijdens de winter worden veel van deze voorraden opgegeten door de eekhoorn en gaai en de voorraden die worden vergeten groeien uiteindelijk uit tot nieuwe bomen. Zo zorgen de eekhoorn en gaai voor meer bos.

Tekst en foto: Thirza Wesselink

Verstoringsen!!

Door de vele verstoringen de laatste 2 jaar in "zijn natuur", het gevolg van tegenwerkingen en geen gehoor bij diverse instanties, is bij onze paddenman Marinus Oogjes de moed in de schoenen gezakt en heeft hij zijn functie als coördinator van de werkgroep padden/amfibieën neergelegd. Het zijn natuurlijk niet alleen de werkzaamheden voor de Rheezermaten. De vele vernielingen, zoals die van het informatiebord over de paddentrek en de vele vernielingen aan het paddenscherm hebben Marinus dit besluit doen nemen. Marinus is bereid zijn eventuele opvolger in te werken en te begeleiden. Neem gerust contact op met Marinus Oogjes.

Deze foto's zijn genomen aan de Rheezerweg ter hoogte van het paddenscherm.

Informatiebord vernield

Dé kindercamping van Nederland!

- ★ Elke dag animatie
- ★ 10 Sprookjesfiguren
- ★ ANWB Top Camping 2018
- ★ Binnenzwembad
- ★ Binnenspeeltuin
- ★ Voor kinderen t/m 10 jaar

Meer informatie op www.sprookjescamping.nl

Rots en Water
programma

Zorgen

je kind wordt gepest, gaat met buikpijn naar school
of is niet weerbaar genoeg, trainingen in kleine groepen
of individueel.

Start op elk gewenst moment op verschillende locaties in
de regio of bij u op school.

■ weerbaarheid ■ zelfvertrouwen ■ grenzen stellen

Michiel Stolper
06-162 43 443
info@stavastcoaching.nl
www.stavastcoaching.nl

Welkom

Onze nieuwe IVN-leden:

Mevrouw Jennie Homeijer, Gramsbergen
Hennie van Veen, Venebrugge
Dhr. H.J. Nieuwenhuis

Herfstgevoel
Foto: Gerwin Plaggenmarsch

Het bestuur

IVN HARDENBERG-GRAMSBERGEN

Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid

(ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40062389)

Samenstelling bestuur

Voorzitter/dagelijks bestuur	vacature
Vice-voorzitter/dagelijks bestuur	vacature
Secretariaat/dagelijks bestuur	vacature
Penningmeester/dagelijks bestuur	vacature
Algemeen bestuurslid	vacature
Algemeen bestuurslid	vacature
Algemeen bestuurslid	vacature

e-mail: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl

Ledenadministratie: Janny Leenheer

Redactieadres De Hommel: Markfluwerhof 2, 7694 DA Kloosterhaar

e-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Afdelingssecretaresse: Baukje Reitsma

Correspondentieadres: Anerveenseweg 25, 7788 AG, Anerveen

Tel.nummer: 0524-562444

e-mailadres IVN afdeling: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Website: www.ivnhardenberg.nl

Foto: Wilma Meijerink

De Werkgroepen

Werkgroep Duurzaamheid

Werkgroep Excursies

Werkgroep Groene Visite

Werkgroep Insecten

Werkgroep Kraam

Werkgroep Landschapsonderhoud

Werkgroep Nestkasten

Werkgroep Padden/amfibieën

Werkgroep Paddenstoelen

Werkgroep Planten

Werkgroep Vogels

Werkgroep Zoogdieren

Contactpersoon Jeugd

Miriam Gerrits

Jaap Muilwijk

vacature

Julian Overweg

vacature

Wiebe Tolman

Fam. Lambers

Marinus Oogjes

Lydia de Waard-Levöleger

Peter Fleurke

Julian Overweg

Thirza Wesselink

vacature

Voor informatie over de werkgroepen neem contact op met Baukje Reitsma. Tel. 0524-562444

www.roelvandenbiggelaar.nl

**ROEL
VANDENBIGGELAAR**
BLOEMEN&WONEN&CADEAUS

Europaweg 21-23 | Hardenberg
Tel. 0523 - 27 14 00

www.misker.nl

Twee ijzersterke
merken onder
één dak

Herbers

T W E E W I E L E R S

MOLENPLEIN 4
HARDENBERG

TEL. (0523) 26 20 54

www.fotoramahardenberg.nl info@fotoramahardenberg.nl

A World Of Color
FOTORAMA

Adm. Melrichstraat 35, Hardenberg-Tel.0523-260476

- * Afdrukken van alle digitale foto bestanden (v/w 5 minuten)
- * Pasfoto's
- * Foto van Foto(zonder beeld verlies!)
- * Omzetten van kleur naar zwart/wit en/of bruin-ton.
- * Samenvoegen van verschillende foto's.
- * Restauratie
- * Foto's van dia's
- * Scannen van dia's en op CD of DVD zetten
- * Verwijderen van kleurzwemen, achtergronden of storende elementen.
- * Professioneel scannen van 6x6 en 6x4,5 negatieven
- * Scannen van kleinbeeld negatieven

SPECTOR

www.fotoramahardenberg.nl info@fotoramahardenberg.nl

Bakkerij Slatman

Bruchterweg 67
Hardenberg

Anerbeensweg 34
Ane/ Gramsbergen

welKOOP

Lange Spruit 11, 7773NE Hardenberg
Tel. (0523) 271 969

ProVOET

Voetsalon Lianne

Medisch en oncologisch
voetzorgverlener

Lianne Dijkstra
Orionlaan 8
7771 EK Hardenberg
0523-263025
www.voetsalonlianne.praktijkinfo.nl

EUROPART

Oosteinde 34
7772CB Hardenberg
Tel. 0523-267520
onderdelen.keep@ziggo.nl

Stofzuiger en onderdelenspecialist
G. Keep

Het adres voor reparatie witgoed, onderdelen en service

Hout voor de koude dagen

Verkrijgbaar bij onze vereniging!
Bel voor informatie en prijzen:
06-20009596.

De houtgroep aan het werk

Iedere natuurliefhebber is welkom

Lid worden van IVN Hardenberg - Gramsbergen ?

Met ingang van 1 januari 2021 ontvangen de leden 2 x per jaar ons afdelingsblad "De Hommel" en 2x per jaar een informatie mail. Daarnaast ontvangt u 4 x per jaar het blad "Mens en Natuur" van het landelijke IVN.

Leden kunnen gratis meedoen met onze excursies en verenigingsactiviteiten.

De contributietarieven:

€ 24,00 voor leden, huisgenoot-leden en jeugdleden € 6,00, donateurs € 10,00 per jaar.

Het lidmaatschapsjaar loopt vanaf 1 januari t/m 31 december. Opzeggingen vóór 15 november liefst per e-mail bij de ledenadministratie mev. Janny Leenheer, e-mail adres: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl. De contributie wordt jaarlijks per automatisch incasso geïnd. Het lidmaatschap begint zodra de door u getekende machtigingskaart door de ledenadministratie is ontvangen.

Ons IBAN bankrekeningnummer is: NL24 RABO 0384977006.